

KRONIKA.

MUZEUM ARCHIDIECEZJALNE I WYSTAWA WIELKOPOLSKIEJ PLASTYKI GOTYCKIEJ W POZNANIU.

Dwa wydarzenia o wielkiej doniosłości dla naszej pracy kulturalnej na gruncie poznańskim z czasu ostatniego należy podnieść z naciskiem. Dnia 17. czerwca r. ub. zamknięto Wystawę Wielkopolskiej Plastyki Gotyckiej, którą gościło przez prawie 2 miesiące w swych murach Muzeum Wielkopolskie, a 30 tegoż miesiąca otwarte zostało w nastrojowym gmachu dawnej Akademii Lubrańskiego dla publiczności Muzeum Archidiecezjalne. Dwa te zdarzenia zostają w ścisłej ze sobą łączności.

Poznańskie muzeum sztuki kościelnej nie jest tworem zbyt nowym, a zostało tylko na nowo i w rozmiarach poważniejszych zmontowane i odpowiedniej niż dawniej pomieszczone. Początki jego bowiem sięgają czasu rządów arcybisk. Floriana Stablewskiego, który już przed laty 40 położył podwaliny pod tę instytucję, przeznaczając na pomieszczenie darowanych przez siebie zbiorów własnych i zakupionej w Frankfurcie n. M. dobrej rzeźby gotyckiej dawną Kaplicę Karmelitanek obok seminarium duchownego. Choć pozbawione przez lata stałej opieki fachowej i nie popularyzowane pośród duchowieństwa a tym mniej wśród świeckiego społeczeństwa wielkopolskiego, zbiory jednak zwolna wzrastały, szczególnie w czasach ostatnich, dzięki opiece, jaką roztaczali arcybiskupi i biskupi podczas swych wizyt pasterskich nad zabytkami, narażonymi w kościołach na zagładę. Niemalą też winę zapomnienia o tym wówczas wcale już ciekawym zbiorze ponosiła jego niedostępność a niemniej także fatalne umieszczenie w nieodpowiadającej jego celom kaplicy neogotyckiej. Nie zdołało również wzbudzić żywszego zainteresowania zmontowanie muzeum, oddanego w depozyt Państwu Polskiemu, w zamku poznańskim, którego zimne pseudoromańskie sale 2 piętra nie stwarzały dobrego nastroju. Po 4 latach wegetowania tam wróciły zbiory do swego dawnego — magazynu.

To też decyzja miarodajnych dziś czynników kościelnych, by przenieść zbiory sztuki kościelnej do kilku wolnych sal dawnej Akademii Lubrańskiego, pochodzącej z ok. 1520 r. a przebudowanej z pocz. XVII w. (dziś Archiwum Archidiecezjalne) jest równocześnie zapowiedzią szybkiego rozwoju wskrzeszonego do nowego życia muzeum. Nie rozwiązuje wprawdzie obecne rozmieszczenie zabytków w szczupłych salach sprawy bez reszty, ponieważ zebranych eksponatów nawet w połowie tam pokazać nie było można. Jest wszakże nadzieja, że po przekazaniu bogatego archiwum diecezjalnego do wzniesić się mającego nowego gmachu, muzeum zawładnie całym już budynkiem Akademii, zwłaszcza, że w miarę popularyzowania idei muzealnej, szczególnie wśród duchowieństwa, zabytki niewątpliwie napływać będą bardzo obficie choćby tylko z diecezji poznańskiej (gnieźnieńska bowiem zamierza stworzyć własne zbiory w budującym się już gmachu archiwalnym, choć takie rozbić za celowe i z punktu widzenia historii sztuki uzasadnione uważać trudno).

Oto krótkie zestawienie zawartości nowego muzeum poznańskiego. Samych rzeźb gotyckich jest tam ok. 150, obrazów ok. 20, w olbrzymiej przewadze z Wielkopolski; z okresu późnorenansansowego aż do rokoka rzeźb ok. 100, obrazów (przeważnie włoskich) ok. 70. Sztukę stosowaną reprezentuje ok. 50 przedmiotów od czasów romanizmu (Limoges) do końca XVIII w., w tym np. 10 mis brązowych z przełomu XV na XVI w. Na szczególną uwagę zasługuje wyjątkowo bogaty zbiór tkanin (pomiędzy nimi także wschodnich), darowany przez hr. Ludwikę Żółowską z Czacza a zebranych z kościołów Wielkopolski i Królestwa (XIV — XVIII w.). Spośród ok. 50 całych paramentów tego działu, sięgających do czasu gotyku, wystawiono narazie tylko 10 najciekawszych. Pasów kontuszowych i mieszczań-

Ryc. 57. Poznań. Wnętrze jednej z sal w Muzeum Archidiecezjalnym.

skich zebrano coś 25, wśród nich takie cymelium, jak sygnowany pas kontuszowy wyrobu Ewona Nikonorowicza z Konstantynopola (ok. 1760 r.). Wszystkie one pochodzą z kościołów wielkopolskich, gdzie używane były do celów liturgicznych.

Razem więc M. A. dziś już mieści ok. 850 zabytków, z których na widok publiczny wystawić było można jedynie coś ponad 300. Dalsza — na samym tylko terenie diecezji poznańskiej — inwentaryzacja, która jest w programie tutejszego Koła Historyków Sztuki Studentów U. P. jako jedno z głównych jego zadań naukowych, powiększać będzie zbiory niewątpliwie o liczne pozycje. Konieczność więc rychłego rozszerzenia ram tego o dużym znaczeniu zbioru muzealnego bije w oczy.

Do poważnego wzbogacenia zbiorów Muz. Arch. przyczyniła się zamknięta krótko przed jego otwarciem Wystawa Wielkopolskiej Plastyki Gotyckiej, urządzona przez toż Koło Historyków Sztuki. Przeszło z niej do tychże zbiorów ok. 70 eksponatów, zwiezionych z kościołów diecezji poznańskiej, o niepoślednim znaczeniu artystycznym, częstokroć nieznanym, czy w ukryciu swym całkiem zapomnianym. Niestety nie znalazła ta akcja poznańskiej młodzieży akademickiej takiego oddźwięku w Polsce, na jaki zasługiwała ze względu

nietylko na swą wartość kulturalną — dawała przecież niezły pogląd na artystyczną kulturę Wielkopolski od poł. XIII do poł. XVI w. — ale także ze względu na swe walory wychowawcze. Wszakże po raz pierwszy polscy studenci odważyli się na taką imprezę, wymagającą i dużo zapалу i dobrej znajomości przedmiotu, nie wspominając już o znacznym wysiłku fizycznym, którego było potrzeba na całomiesięczne objazdy inwentaryzacyjne w ziemie i slocie a potem na zwożenie eksponatów, w tym kilku całych ołtarzy, na wozach meblowych do Poznania. Przygotowano wystawę naukowo oraz dostarczono i zmontowano 209 jej eksponatów w Muz. Wielkopolskim w niespełna 4 miesiące. A wszystko to działo się przy poparciu moralnym jedynie czynników lokalnych (Kuria Arcybisk., Województwo, Starostwo Krajowe, Magistrat, Rektor i Uniwersytet i t. p.), które stosunkowo niewielkie tylko środki finansowe ze zrozumiałych powodów stawiać mogły do dyspozycji młodzieży.

Poznańska wystawa była niejako dopełnieniem idei, która kierowała inicjatorami zeszlórocznej ekspozycji sztuki gotyckiej z całej Polski w Warszawie. Była ona z natury rzeczy regionalną, choć w dodatku tego słowa znaczeniu, bo nie wyciągała na światło dzienne zabytków o podrzędnej wartości artystycznej. Te czekają zajęcia się nimi ze strony naszej etnologii.

Powodzenie — przynajmniej regionalne — wystawy dodało poznańskiej młodzieży akademickiej bodźca do dalszej pracy. Już bowiem przygotowuje ona wyczerpujący katalog inwentaryzacyjny gotyckich zabytków plastycznych województwa poznańskiego, a marzy o urządzeniu podobnej ekspozycji gotyku z reszty historycznej Wielkopolski od Włocławka do Wielunia (może w Kaliszu, wspólnie z Kołem warszawskim). Nie spuszcza też z oka zabytków innych, z późniejszych okresów sztuki, bo chciałyby pokazać niebawem naszą wielkopolską kulturę również w plastyce XVII i XVIII w. Byłaby to pierwsza taka wystawa w Polsce.

A facit z dwóch tych zdarzeń o których mowa? Otóż ożyła stara placówka muzealna, która ma zapewnić rozwój przez współpracę z nią Uniwersytetu Poznańskiego. Pominąwszy, że stworzyło się dla samego Poznania nową atrakcję kulturalną, która poza tem odciąży znacznie zbyt szczupłe Muz. Wielkop., powstało w ten sposób poważne środowisko dla badań naukowych, które z czasem razem z przyszłą inwentaryzacją pozwoli na dokładniejsze sprecyzowanie roli, jaką w wiekach minionych w ruchu artystycznym Polski odegrała stara ziemia piastowska. Ale i sprawom konserwacji oddać będzie mogło nasze Muz. Archid. bardzo poważne usługi. Stanie się ono łatwo dostępną, jakby podręczną uczelnią dla licznych zastępów młodych teologów, którzy z natury rzeczy będą kiedyś pierwszymi stróżami zabytków naszej przeszłości w swych kościołach.

Najmłodsze z muzeów sztuki kościelnej powitać należy z prawdziwym zadowoleniem.

Ks. Szczęsny Dettloff.

KRAKÓW. KOMISJA HISTOR. SZTUKI P.A.U. W ciągu 1936 r. przedstawi ono następujące referaty, których streszczenia wydrukowane zostały w Sprawozdaniach z czynności i posiedzeń Polskiej Akademii Umiejętności:

1. Dnia 16 stycznia 1936 r. Dr Alfred Lauterbach: Pałac Brühlowski w Warszawie.
2. Dnia 6 lutego Dr Tadeusz Mańkowski przedstawił dwie prace: A r a s y n a d w o r z e ostatnich Jagiellonów — oraz R o k o k o w e a n t e p e n d i a f u n d a c j i Mikołaja Potockiego.
3. Dnia 20 lutego Doc. Adam Bochnak i Prof. Julian Pagaczewski przedstawili pracę wspólną p.t. Relikwiarz na drzazgę krzyża świętego w katedrze sandomierskiej.

4. Dnia 5 marca Dr Karol Estreicher przedstawił pracę: Tryptyk Św. Trójcy w kaplicy Świętokrzyskiej na Wawelu. Praca ta ukazała się drukiem w XXVII tomie »Rocznika Krakowskiego«.
5. Dnia 26 marca Dr C. Filipowicz-Osieczkowska przedłożyła pracę p. t. Rzeźba z kości słoniowej, przedstawiająca cuda Chrystusa, w Victoria and Albert Museum a rzeźby z kości słoniowej z epoki starochrześcijańskiej.
6. Dnia 30 kwietnia Dr Witold Dalbor przedstawił pracę p. t. Pompeo Ferrari i jego działalność architektoniczna w Polsce.
7. Dnia 14 maja Dr Zbigniew Hornung referował pracę: Plastyka figuralna mauzoleum króla Zygmunta I w katedrze krakowskiej. Praca ta ukazała się drukiem w księdze pamiątkowej ku czci Leona Pinińskiego.
8. Dnia 10 czerwca Dr Tadeusz Mańkowski przedstawił pracę p. t. Koberce perskie typu t. zw. polskiego. Ponadto przedstawione zostały dwa komunikaty: 1) Dr Zofia Ameisenowa: Epitafium Jana Borka, obraz krakowski z w. XVI, niegdyś w katedrze na Wawelu. 2) Ks. doc. dr Tadeusz Kruszyński: W sprawie autorstwa malowideł na tryptyku w kaplicy Zygmuntońskiej na Wawelu.
9. Dnia 22 października Inż. arch. J. Ekielski i S. Świszczowski przedstawili pracę p. t. Krakowski kościół św. Andrzeja w dobie romańskiej (rekonstrukcja architektoniczna).
10. Dnia 12 listopada Dr Krystyna Sinko-Popielowa przedstawiła pracę: Cebes wawelski i Hans Dürer. Praca ta wydrukowana będzie w całości w najbliższym numerze Biuletynu Hist. Sztuki i Kultury.
11. Dnia 10 grudnia Dr Karol Estreicher i Prof. Julian Pagaczewski przedstawili pracę p. t. Czy Padovano był w Rzymie? Praca ta ukazała się drukiem w XXVIII tomie »Rocznika Krakowskiego«.

K. E.

LWÓW. SEKCJA HISTORII SZTUKI I KULTURY TOWARZYSTWA NAUKOWEGO.
W miesiącach maju i czerwca 1936 r. wygłoszono następujące referaty, których streszczenia ukazały się drukiem w sprawozdaniach Towarzystwa:

1. 15 maja 1936 r. Dr Jarosław Konstatynowicz: Abisyńska architektura świecka i kościelna (geneza, typy i ich rozwój.)
2. 28 maja Dr Tadeusz Mańkowski: Budownictwo Jana III we Lwowie.
3. 19 czerwca Dr Aleksandra Majerska: Pojęcie przestrzeni w nowoczesnym malarstwie. (Na marginesie dzieła Friedmanna: Die Welt der Formen).

Z. H.

KRONIKA WILEŃSKA. W r. b. najważniejsze prace w zakresie konserwacji zabytków na terenie Wileńszczyzny objęły Bazylikę Wileńską oraz ruiny zamków w Trokach i Wilnie.

W Bazylice Wileńskiej przeprowadzono wzmocnienie ścian zewnętrznych i kaplic bocznych. Zużyto w tym celu 41 sztuk pali żelbetowych oraz wykonano 1200 zasrżyków, wstrzykując w mury 35000 kg. cementu portlandzkiego. We wschodnim krańcu prawej nawy wymurowano nową kryptę »biskupią« z przedsionkiem położonym obok wejścia do Mauzoleum Królewskiego. Dla uporządkowania starych krypt oraz dla umożliwienia do nich dostępu wykonano specjalne zejście, ukrywając je między filarami między nawowymi.

Na ukończeniu są prace około instalacji centralnego ogrzewania powietrznego, przy czym kotłownie zostały pomieszczone w nowo wzniesionych podziemiach lewej nawy bocz-

nej od strony wschodniej. Obecnie wykonywa się ogniotrujące schody do skarbcza katedralnego nad zakrystią, który zostanie zamieniony na muzeum katedralne i pomieści m. in. pamiątki królewskie.

Ukończono restaurację sklepień i sztukaterji w całej bazylice. Przy sposobności wznowienia rusztowań wymieniono częściowo zniszczone ramy okienne i oszklono na nowo okna. Futryny stare dębowe pozostawiono, jako dobrze zachowane.

Starą wapienną posadzkę zdjęto. Część płyt dobrze zachowanych zostanie zużyta na położenie w prezbiterium i kaplicach. W nawach zostanie ułożona nowa posadzka piaskowcowa.

Przetarto i wyremontowano tynki wewnętrzne oraz naprawiono tynki zewnętrzne. Równocześnie art. rzeźbiarz P. Hermanowicz przeprowadził restaurację tynków, rzeźb i płaskorzeźb fasady i portyku głównego, w którym musiano wymienić bazy kolumn. Wnętrze naw pomalowano według wskazań ustalonych przez specjalną komisję złożoną z konserwatora i prof. Śleńdzińskiego, Rutkowskiego i Hoppena. Na specjalne zamówienie ks. Metropolity art. mal. J. Hoppen wykonał polichromię kaplicy Gasztołdowskiej i Grobu Chrystusowego.

Przy portykach bocznych usunięto szpecące murki między kolumnami.

Przeprowadzono konserwację kaplicy św. Kazimierza, a mianowicie sztukaterji i malowideł ściennych. Po ogólnym oczyszczeniu sztukaterji w kopule i w tamburze z kurzu i nawarstwień farby wapiennej i klejowej, art. rzeźb. P. Hermanowicz przeprowadził reperacje uszkodzonych fragmentów rzeźb i doprowadził dekoracje stiukowe do pierwotnego stanu. Prof. Rutkowski przeprowadził konserwację malowideł znajdujących się w żagielkach kopuły kaplicy. Zostały odczyszczane z pokrywającego je grzyba, kopciu i brudu oraz zakonserwowane dwa barokowe freski znajdujące się w żagielkach w części ołtarzowej, pochodzące z końca XVII wieku, przedstawiające św. Kazimierza w otoczeniu aniołków. Dwa malowidła Smuglewicza, które były nalepione w żagielkach po stronie wejścia do kaplicy, zostały zdjęte i odrestaurowane w pracowni, poczym naklejone z powrotem. Naskutek wieloletnich zacieków i wilgoci w kaplicy płótno tych malowideł było zbutwiałe, farba zniszczona a w wielu miejscach widoczne były znaczne odpryski. Malowidło było prawie niewidoczne wskutek grubej warstwy przemalowań, kopciu i brudu, a ponadto oba malowidła były podlepane drugim płótnem w czasie jednej z poprzednich restauracji przy użyciu zwykłego klejstru, który stał się pożywką dla wszelkich grzybków i pleśni. Konserwację obrazów rozpoczęto od organicznego związania farb i gruntu z płótnem oryginalnym, następnie usunięto dodatkowe płótno, którym obrazy były podlepane i zastąpiono je nowym płótnem, używając do podlepania ingrediencji odpornych na wilgoć. Z malowideł usunięto kopcę i brud i przemalowania, a miejsca odprysków farby wypunktowano w granicach rzeczywistych uszkodzeń. Malowidła odzyskały pierwotny koloryt, a z tła wyłoniły się fragmenty obrazów poprzednio nie widoczne z pod warstwy brudu i przemalowań.

Obecnie rozpoczęto układanie posadzki wedle projektu zatwierdzonego przez Ministerstwo W. R. i O. P oraz fotografowanie sztukaterji i obrazów dla celów inwentaryzacyjnych. 8 rzeźb przedstawiających królów polskich odrestaurował p. Siewruk. Równocześnie odczyszczono i wypolerowano marmury kaplicy.

Góra Zamkowa w Wilnie.

Dzięki specjalnym kredytom uzyskanym z Zarządu Miasta i Funduszu Pracy posunięto ogromnie naprzód prace konserwacyjne i odkrywcze. Odsłonięto całkowicie ścianę pld. budynku mieszkalnego, odkrywając i zabezpieczając wejście sklepione i otwory jego dolnej kondygnacji. Równocześnie zakonserwowano całkowicie koronę wszystkich murów zewnętrznych budynku. Obecnie prowadzi się odkopywanie ze zwału gruzów wnętrza oraz

przekształca — w myśl wskazówek Biura Urbanistycznego przy Zarządzie Miasta — dawny dziedziniec zamkowy tak, by odkryte mury mogły być widoczne w całej okazałości z pod warstw późniejszych nasypów. Równocześnie przeprowadzono w porozumieniu z geologiem prof. Halickim badania nad dawnym układem wzgórza, przez porobienie odpowiednich przekopów i studzienek. Pozwoliło to ustalić m. in. dawny poziom dziedzińca o 3 metry niższy od obecnego. Obecnie Kierownictwo Robót (inż. arch. Jan Borowski) pracuje nad projektami zakończenia baszty pld, a biuro urbanistyczne (prof. R. Gutt) nad ostatecznym ukształtowaniem wzgórza.

Ruiny zamku na wyspie w Trokach.

W r. b. ukończono całkowite zabezpieczenie baszty pld. zachodniej, która dotąd groziła zawaleniem się. Sterczące iglice korony murów połączono ze sobą i podmurowano, odtworzono częściowo wedle zachowanych śladów schody i wejście na basztę i wzmocniono ją przemurowaniem narożnych szkarp. Przy sposobności odkryto i całkowicie zabezpieczono przylegającą do baszty izbę w kazamatach obiegających mury zewnętrzne przedzarcza. Znalezione tu ślady sklepień krzyżowych oraz zakonserwowano zachowane dotąd sklepienie drzwi i okna. Przy odkopanej w roku ubiegłym bramie wjazdowej na dziedziniec przedzarcza usunięto gruzy, przy czym znaleziono w dawnym śmietniku wiele ułamków cennych kafli z XVI i XVII wieku. Usunięto również gruz z pod murów zewnętrznych po obu stronach bramy.

W budynku głównym zamku odkopano całkowicie podziemia prawego skrzydła, oraz podmurowano i zabezpieczono wiodące do nich łuki drzwiowe. Podczas tych prac znaleziono w gruzach reszki z fragmentami polichromii, jaka zdobiła sale górne tego skrzydła.

K. P.

KAZIMIERZ DOLNY. Popularność i rozgłos miasteczka polega w wielkiej mierze na wykwinnym smaku architektury śpichrzów i składów towarowych. Niestety stan ich zachowania nie idzie w parze z ich artystyczną wartością. Ich w 90 % nierentowność, ubóstwo właścicieli, — wapniak kruchy, łamliwy i nietrwały, z jakiego są wzniesione, wołają o skuteczną interwencję konserwatorską i tkliwą opiekę. W roku bieżącym zabezpieczono i zreperowano dach na najbardziej zagrożonym śpichlerzu Ulanowskiego. Opracowano również dokładny program robót konserwatorskich około wszystkich śpichrzów choćby zachowanych w ułamkach. Program ten wykonany w ciągu 2-3 lat zabezpieczy całkowicie na przyszłość ten wyjątkowy zespół architektoniczny i oprawi go w uporządkowane, estetyczne ramy otoczenia.

W programie wykluczono prawie całkowicie rekonstrukcję, poza wyjątkami natury konstrukcyjnej. Petryfikacja stanu malowniczej ruiny śpichrzów pozwoli na dekoracyjne związanie ich z zielenią i pełną porubą przyrodą Kazimierza. Problemy konserwatorskie nie są jedynymi w Kazimierzu. Życie a zwłaszcza żywy ruch budowlany stwarzają szereg nowych sytuacji. — Nie są to sytuacje dodatnie. Strony zainteresowane i odnośne władze nie respektują bynajmniej względów estetycznych miejscowych. Jako przykłady ujemne a nawet szkodliwe z tego roku zanotować należy wystawienie dużego mostu drewnianego obok kamienicy Celejowskiej, nie dość przemyślane przeprowadzenie drogi na górę zamkową, wzniesienie obronnej willi obok zamku — Wszystko to świadczy, że dotychczasowe podstawy prawne jakie stoją do dyspozycji władz konserwatorskich nie wystarczają dla protekcji względów zabytkowych w bardziej skomplikowanych splotach zagadnień.

LUBLIN. Prowadzone już od dłuższego czasu roboty konserwatorskie nad utrwaleniem i oczyszczeniem malowideł ściennych w d. winiarni w rynku Nr. 8, zwolna posuwają się naprzód. — Długotrwała akcja wilgoci, pleśni, rozkładu spoiwa organicznego naruszyła po-

ważnie zarówno pierwotną wyrazistość formalną malowideł, jak i ich zdolność dalszego przetrwania. Po dokładnej analizie chemicznej spoiwa barwników oraz składników naltowych powodujących niszczenie, — następnie po prowizorycznym utrwaleniu ornamentu i zdjęciu żeń pleśni, — prowadzący roboty konserwator p. T. Terlecki przystąpił do założenia drenów i umacniania osłabionych tynków. Teraz dopiero nastąpi restauracja malowideł drogą chemicznej regeneracji. — Pracom malarskim towarzyszą budowlane roboty konserwatorskie obejmujące przywrócenie dawnych otworów: wejściowego i okiennego i położenie ceglanej posadzki.

Roboty w dawnej winiarni są inauguracją szeregu robót w rynku starego miasta, zmierzających do przywrócenia jego dawnego charakteru i podniesienia jego walorów. Narazie wykonywane są roboty około uporządkowania i przywrócenia pierwotnego wyglądu podwórka z gankiem podcieniowym w domu Nr. 3 i około oczyszczenia rzeźb na kamienicy Sobieskich, po którym nastąpi przywrócenie dawnego podziału architektonicznego i kolorowych tynków. W roku przyszłym roboty obejmą cały szereg kamienic w rynku, przy czym wykonywane one będą według przygotowanego obecnie programu. — Na wiosnę przewidziana jest wystawa poświęcona staremu Lublinowi, na której znajdą miejsce projekty uporządkowania rynku i starego miasta.

Zainteresowanie jakie budzą malowidła w d. winiarni, były być może pobudką do poszukiwań innych tego rodzaju zabytków na terenie Lublina. Ostatnio odkryto w podziemiach kasyna „garnizonowego (d. klasztoru wizytek) malowidła treści religijnej w klatce schodowej prowadzącej do piwnic. Malowidła te o zakroju monumentalnym i charakterze kompozycji XVII-wiecznej budzą poważny interes zarówno ze względu na swój wysoki poziom artystyczny, jak i przeznaczenie.

PULAWY. Przy poszukiwaniach na terenie parku, trafiono w dolnej kondygnacji Świątyni Sybilli na szereg potrzaskanych fragmentów kamiennych, z których po złożeniu zidentyfikował konserwator 14 zabytków kamiennych, pochodzących ze zbiorów puławskich ks. Izabelli ongiś wmurowanych w ściany Domku Gotyckiego i wymienionych w katalogu zbiorów puł. z 1828 r. (Poczet Pamiątek, Warszawa 1928). Rzeźby te jeszcze w roku bież. mają wrócić na swe pierwotne miejsce przeznaczenia.

ZAMOŚĆ. W ostatniej chwili zapobieżono całkowitemu niemal zniszczeniu jednego z bastionów XVI-wiecznych fortyfikacji Zamościa. Niebezpieczeństwo groziło ze strony opanowanej gorączki »inwestycyjnej« czynników miejscowych.

J. D.

SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI ZAKŁADU ARCHITEKTURY POLSKIEJ
I HISTORII SZTUKI POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ
W ROKU AKAD. 1935-36.

W roku sprawozdawczym personel naukowy Zakładu pozostawał w następującym składzie:

Prof. dr Oskar Sosnowski, kierownik
doc. dr Michał Walicki, adiunkt
inż. arch. dr Franciszek Piaścik, st. asystent etat.
inż. arch. dr Jan Zachwatowicz, „ „ „
inż. arch. Witold Wyszyński, st. asystent
mg. Witold Kieszkowski, „ „
dr Stanisław Herbst, st. asystent (bez pensji)
Bohdan Guerquin, asystent
Zbigniew Dmochowski, asystent (bez pensji)

Kancelaria Zakładu pracowała w następującym składzie: Felicja Żeromska, sekretarka — inż. arch. Alina Straszakowa, skarbniczka.

Uposażenie Zakładu — dotacja z opłat studenckich wyniosła w roku sprawozdawczym zł. 7.430.

Zakład podejmował szereg prac w porozumieniu i dzięki pomocy Funduszu Kultury Narodowej, Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Zarządu m. st. Warszawy i Kasy im. Miąnowskiego. Zakład wydatkował na pracowników, pomoce i działalność wydawniczą ogółem zł. 62.762 gr. 95.

W ciągu czternastu lat swego istnienia Zakład rozwinął się wewnętrznie w szereg Sekcyj, pozostających pod przewodem wykwalifikowanych i odpowiedzialnych kierowników; ogarniając stopniowo, a zgodnie ze swym regulaminem, coraz nowsze dziedziny z zakresu architektury, budownictwa i sztuki plastycznej w ogóle, tworzy Zakład nowe samodzielne ogniwa organizacyjne — Studia. W ostatnim roku Zakład wszedł też wyraźnie na drogę badań problemów współczesnych.

Organizację Zakładu wyjaśnia Schemat.

PRACA NAUKOWA.

Sekcja I — Sztuki ludowej i Budownictwa wiejskiego, opracowała katalog pomiarów zabytków drzewnego budownictwa monumentalnego, znajdujących się w Zakładzie Architektury Polskiej i Historii

SCHEMAT ORGANIZACJI ZAKŁADU ARCHITEKURY

P R A C A N A U K O W A		
DZIAŁ ZAGADNIEN WSPÓŁCZESNYCH	DZIAŁ ZAGADNIEN HISTORYCZNYCH	ZBIORY
I Sekcja – Budownictwa Wiejskiego i Sztuki Ludowej		Archiwum Inwentaryzacji Wsi
	II Sekcja – Historii Sztuki Ogóln.	
2. Studium Sztuki Liturgicznej		
3.	Studium Sztuki Żydowskiej	
4. Studium Architektury Ogrodniczej		
IV Sekcja – Urbanistyki		Archiwum Urbanistyczne
	III Sekcja – Pomiarów In- wentaryzacyjn.	} Archiwum Pomiarów } Archiwum Fotograficzne
	VI Sekcja – Historii Fortyfikacji	
	V Sekcja – Inwentaryzacji malarskiej	Archiwum zdjęć malar- skich
1. Studium Wnętrza i Sprzętu		
W stadium organizacji:		
5. Studium Teorii Sztuki		
6. Studium Ceramiczne		
7. Studium Akustyki Budowlanej		
W przygotowaniu:		
Studium Konserwatorskie		
Studium Budownictwa gospodarczo-przemysłowego		

<p>KIEROWNIK Zarząd lokalu Sekretariat Rachuba</p> <p>RADA (organ koordynacyjny)</p>	P R A C A D Y D A K T Y C Z N A	
K O M I S J E	POMOCE NAUKOWE	OBŚLUGA KRAJOWA i ZAGRANICZNA
<p>Inwentaryzacyjne: Zabytków m. Warszawy pow. Sieradzkiego pow. Rawskiego</p> <p>Konserwatorskie: Twierdzy Modlin Murów Starej Warszawy Skansenu</p> <p>Bibliograficzna</p> <p>Słownictwa</p> <p>Odczytowa</p> <p>Komitet Redakcyjny Biuletynu Hist. Sztuki i Kul- tury i innych wydawnictw Korespondenci krajowi i zagraniczni</p> <p>Biuro informacyjne</p> <p>Pracownie:</p> <p>Kartograficzna Modelarnia Fotograficzna</p>	<p>Zbiór fragmentów oryginalnych</p> <p>Zbiór modeli</p> <p>Zbiór fotografii okazowych</p> <p>Zbiór przeźroczy</p> <p>Biblioteka</p> <p>Wydawnictwa: Studia do dziejów Sztuki Biblioteka Z. A. P. Architectura Militaris Biuletyn Historii Sztuki i Kultury Wyd. popularne</p>	<p>Obsługa Katedry Architektury Polskiej { Wykłady Seminarium Patronat doktoryzacyjny</p> <p>Obsługa katedr i docentur pokrewnych</p> <p>Wypożyczalnia</p> <p>Czytelnia dostępna dla studentów i osób pracujących naukowo</p> <p>Referaty w Towarzystwach naukowych, odczyty, pokazy</p> <p>{ Redakcja Wymiana wydawnictw Administracja wydawnictw</p> <p>Poradnictwo n p. placówek zagranicznych</p>

Sztuki (opublikowany w Nr. 4 Biuletynu 1936 r.). Sekcja prowadziła studia nad budownictwem ludowym na Huculszczyźnie, Polesiu, Pomorzu i w Wielkopolsce.

1. Studia na Huculszczyźnie: Badania tegoroczne przeprowadzane były nad szalaśnictwem połoninowym, nad budownictwem posedkowym i młynami wodnymi. Objęły teren wsi: Bystrzyc, Dzembronia, Żabie, Kraśnik oraz połoniny: Stepanec, Psariwka, Munczel, Kostrzyca, Waskul, Wesnarka i Gadżyna Niżna. W badaniach i pomiarach wzięli udział: inż. arch. J. Żukowski jako kierownik oraz 8 studentów Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Praca w terenie trwała od dn. 3 do dn. 25 lipca, Pomierzono 25 obiektów.

2. Studia na Polesiu: Program pomiaru w terenie nawiązano do już zbadanych obszarów, położonych na wschód od linii kolejowej Sarny — Łuniniec — Hancewice. Ustalono 3 trasy, prowadzące promieniście od Pińska na płn. zachód, zachód i południowy zachód. Utworzono 3 grupy pomiarowe pod ogólnym kierownictwem asystenta Zakładu, Zbigniewa Dmochowskiego. Instruktorami grup byli: C. W. Krassowski i W. Minich. Pomiarów dokonano na terenie powiatów Łuninieckiego i Pińskiego w sposób następujący:

Grupa I. (pow. Łuniniec)—między granicą Państwa na wschodzie a jez. Wygonowskim na zachodzie, szerokim na 30 km. pasem,

Grupa II. (pow. Pińsk). —dorzecze Prypeci od Stochodu do Piny i dorzecze Stochodu w granicach powiatu.

Grupa III. (pow. Piński).— t.zw. Podchorodzie, płaskowyż w widłach Piny i Jasiołdy

Zbadano około 75 wiosek, pomiarów dokonano w 48 wioskach, sporządzając 86 planów, 150 przekrojów, 12 elewacji budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz 20 sytuacji zagród. Ogółem w czasie 51 dni roboczych wykonano 261 arkuszy notat i ok. 120 zdjęć fotograficznych. Program dalszej pracy przewiduje opracowanie w skali typowych budynków i przygotowanie analizy opisowej z przeznaczeniem do druku.

3. Studia na Pomorzu i w Wielkopolsce. Program badań ułożono na podstawie informacji, uzyskanych za pośrednictwem Urzędu Konserwatorskiego w Poznaniu, Instytutu Bałtyckiego w Toruniu oraz powiatowych oddziałów Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Pomiary, pod ogólnym kierownictwem st. asystenta inż. arch. dr. Franciszka Piaścika, dokonane były w ok. 60 miejscowościach z pośród ok. 580 miejscowości zbadanych na obszarze 21 powiatów. Prace pomiarowe trwały 2 miesiące, zatrudniając 15 osób, w tym; 1 asystenta Za-

kładu Architektury Polskiej, 2 inż. architektów, 1 instruktora i 11 studentów. Zebrany materiał dotyczy 95 budynków mieszkalnych i gospodarczych i zawiera pomiary planów, przekroje i widoki, przedstawione na 317 arkuszach. Oprócz rysunków pomiarowych wykonano 440 zdjęć fotograficznych i znaczną ilość szkiców i notatek. Program dalszej pracy przewiduje opracowanie w skali typowych budynków i przygotowanie analizy opisowej z przeznaczeniem do druku.

Archiwum Inwentaryzacji Wsi w opracowaniach słuchaczy Wydziału Architektury powiększyło się o 32 zeszyty i liczy obecnie 535 zeszytów o 25-40 rysunkach z komentarzem każdy.

Dotychczasowy zakres zainteresowań Sekcji, zamierzających przede wszystkim do zbadania tradycyjnych form budownictwa ludowego, został w roku bieżącym wydatnie rozszerzony na zagadnienia współczesne. Interesują Sekcję następujące zagadnienia:

1. Zastosowanie form tradycyjnych w budownictwie współczesnym.
2. Rozplanowanie i regulacja osiedli wiejskich.
3. Rozplanowanie i urządzenie wzorowej zagrody.

Kierownik Sekcji jest równocześnie kierownikiem Wydziału Budownictwa Wiejskiego w Centralnym Towarzystwie Organizacji i Kółek Rolniczych — co umożliwia skuteczne rozszerzenie prac Sekcji i gromadzenie materiałów z zakresu aktualnych przemian i potrzeb budownictwa wiejskiego.

Kierownik Sekcji dr Fr. Piaśnik wygłosił cykl odczytów dla studentów Wydziału Architektury na tematy: planowanie i regulacja osiedli wiejskich; rozplanowanie zagrody wiejskiej jako warsztatu pracy; materiały budowlane używane w budownictwie na wsi. Przeciętna frekwencja wynosiła po 25 słuchaczy. Ponad to dr Fr. Piaśnik ogłosił drukiem następujące prace:

„Wieś na przełomie“ (Arkady)

„W sprawie programu budownictwa wsi“ (Agronomia Społeczna)

„Najpilniejsze potrzeby budownictwa wiejskiego. Dom ludowy“ (Wyd. Przodownik Wiejski)

Z czego budować — Budowa Domu Ludowego — Najtańsza łaźnia wiejska — Walka z pożarami i zaopatrzenie wsi w wodę. — Wyd.

„Przewodnik Gospodarski“.

„Budownictwo a kultura wsi. Nędza mieszkaniowa na wsi. Wyd.

„Siew Młodej Wsi“.

Skład Sekcji w roku sprawozdawczym był następujący: kierownik — inż. arch. dr. Franciszek Piaśnik, zastępca kierownika Zbigniew Dmo-

chowski, stały współpracownik inż. arch. Jerzy Żukowski, instruktorzy pomiarowi: R. Białous, C. W. Krassowski, W. Minich.

Sekcja II — Historii Sztuki (ogólna) przygotowała program prac zespołowych na rok przyszły. Członkowie Sekcji podejmowali tematy naukowe indywidualnie lub w grupach. Część prac tych została ogłoszona drukiem.

Prof dr Oskar Sosnowski podejmował następujące prace:

- „Zasięg osiedli zawierających granit“ (Biuletyn R. IV),
- „O planach osiedli sprzężonych w Polsce“ (Biuletyn R. IV).
- „Odnowienie wielkiej sali w gmachu Sądu Okręgowego w Warszawie“ (Biuletyn R. IV).
- „Projekt parcelacji i zabudowy gruntów Andrzeja Zamoyskiego na Powiślu Warszawskim z 1862 r.“ (Biuletyn R. IV).
- „Dzieje budownictwa w Polsce“ (w opracowaniu).

Doc dr Michał Walicki podejmował następujące prace:

- „Ostatnie publikacje z zakresu historii sztuki średniowiecznej“ (Biuletyn r. IV).
- „Sztuka romańska“ (Encyklopedia „Świat i Życie“)
- „Ocalone dzieło zbieracza“ (Arkady)
- „Gotyk Wielkopolski“ (Arkady)
- „Malowidła tryptyku w Wieniawie“ (Arkady)
- „Poliptyk Olkuski i problem jego autorstwa“ (Księga pamiątkowa ku czci L. Pinińskiego)
- „Rola prądów mistycznych w sztuce średniowiecznej“ (Życie Sztuki t. II)
- „Muzea Puławskie“ (Ziemia 1935)
- „Polska synteza sztuki średniowiecznej“ (Pion)
- „Institut d'Architecture Polonaise et d'Histoire de l'Art de l'Ecole Polytechnique à Varsovie“ (Bulletin de l'Office International des Instituts d'Archéologie et d'Histoire de l'Art N° 6, l'année 1936)
- „Malarstwo Gotyckie XV w. w Polsce“ (w druku)
- „Monografia tumu pod Łęczycą“ (w opracowaniu)
- Studia nad polichromiami kościołów drewnianych.

Inż. arch. dr Jan Zachwatowicz prowadził studia nad architekturą średniowieczną w Polsce, Niemczech i Czechach, ze szczególnym uwzględnieniem budownictwa Cystersów (stypendium wyjazdowe na 4 m.).

Mg. Witold Kieszkowski podejmował następujące prace:

- „Zamek Królewski w Łobzowie“ (Biuletyn).

„Dzieje budowy zamku w Niepołomicach za panowania Zygmunta Augusta 1550–1571“ (Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Warsz. XXVIII. 1935).

„Kolegium Jezuickie w Sandomierzu“ (Księga Pamiątkowa Koła Sandomierzan).

„Renesansowe Wilno za Zygmunta Augusta“ (w opracowaniu).

„Monografia Zamku Ujazdowskiego“ (w opracowaniu przy współudziale inż. arch. Biegańskiego).

Studia nad sztuką renesansu w Polsce, Włoszech i Szwajcarii (stypendium wyjazdowe na 6 m.)

Sekcja III – Pomiarów inwentaryzacyjnych uruchomiła prace miernicze na potrzeby Sekcji VI – Historii Fortyfikacji. Mianowicie w Modlinie w składzie 2 osób, na Podolu, dla pomiarów zamków w Jazłowcu, Buczaczu, Podzameczku i Żółtym Potoku w składzie 17 osób i w Koźminie w składzie 2 osób.

Archiwum Pomiarów zwiększyło się o 32 plansze wykonane przez słuchaczy Wydziału Architektury, jako samodzielne ćwiczenia inwentaryzacyjne. Obecnie zbiór liczy ogółem 2752 plansze. Kierownictwo Sekcji sprawowali: st. asystent inż. arch. Jan Zachwatowicz i zastępca Bohdan Guerquin.

Sekcja IV – Urbanistyki poza normalnymi pracami, mającymi na celu opracowanie materiału kartograficznego, pochodzącego z różnych zbiorów, przygotowała i opublikowała (Biuletyn 1936 r. Nr. 4) „Stan inwentaryzacji zabytków monumentalnych w Warszawie“ na podstawie materiału zgromadzonego w Zakładzie Architektury Polskiej, w Towarzystwie Opieki nad Zabytkami Przeszłości w Warszawie oraz w Urzędach Państwowych, korzystając z uprzejmej współpracy przedstawicieli Towarzystwa, inż. arch. T. Sawickiego, konserwatora Warszawskiego i inż. arch. A. Karczewskiego, referendarza Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę. Mapę rozmieszczenia zinwentaryzowanych zabytków Warszawy wykonał kierownik Sekcji st. asystent inż. arch. Witold Wyszyński.

Korzystając z powrotu z Rosji brulionu pomiaru Warszawy z okresu panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, wykonanego w skali 1:2.355 (przechowywanego obecnie w Bibliotece Narodowej) p. t. „Miasto Warszawa z przedmieściami y Jurydykami y miejscami pobudowanemi z tej strony Fossów, iako się tu znajduje w Roku 1771“, Sekcja podjęła pracę nad wykonaniem tego planu Warszawy w skali 1:2500, co do treści ściśle

w/g pierworysu, lecz z pewną korekturą, ustalającą się przy wpasowywaniu treści pomiarowej na podkład mierniczy współczesny. Wykonanie tej pracy powierzono inż. arch. M. Kuzmie.

Archiwum Sekcji liczy 524 plansze.

Sekcja V – Inwentaryzacji malarskiej wznowiła w roku sprawozdawczym prace, przerwane uprzednio z braku środków. Wykonano szereg zdjęć barwnych polichromii kościołów drewnianych, a więc w budowlach najbardziej zagrożonych zniszczeniem.

Archiwum zwiększyło się o 7 plansz i liczy obecnie 77 kopij barwnych.

Kierował Sekcją st. asystent dr Jan Zachwatowicz. Pracowali: St. Deubel, W. Jakimowicz, K. Knot.

Sekcja VI – Historii Fortyfikacji pracowała w składzie: prof. dr O. Sosnowski, dr J. Zachwatowicz, dr St. Herbst, inż. arch. B. Guerguin, uruchamiając dla studiów pomocniczych, pomiarów w terenie i przy pracy naukowej koło 20 osób.

1. Studia Wołyńskie: obrysowano wyniki pomiarów dokonanych w roku ubiegłym, a mianowicie warowni w Białokrynicy, Białostoku, Klewaniu, Kniahininie, Koniuchach, Kozinie, Korcu, Mośczanicy, Oleksińcu, Sokulu, Stepaniu, Włodzimiercu i Weibie.
2. Studia Podolskie: dr J. Zachwatowicz i inż. arch. B. Guerguin dokonali obiazdu rozpoznawczego, zwiedzając Brody, Buczacz, Czortków, Jagielnicę, Jazłowiec, Podzameczek, Potok Złoty, Rakowiec, Tarnopol i Złoczów.

Pomiary inwentaryzacyjne zamków w Buczaczu, Jazłowcu, Podzameczku i Potoku Złotym wykonała grupa 16 słuchaczy Wydziału Architektury pod kierunkiem asystenta B. Guerguin, który opracowuje analizę architektoniczną zamku w Jazłowcu. Dyr. A. Czołowski (Lwów), który zgodził się na współpracę z Sekcją, przygotowuje opis historyczny wymienionego zamku.

3. Studia na kresach północno - wschodnich rozpoczął dr St. Herbst, dokonując obiazdu rozpoznawczego i zwiedzając pozostałości obwarowań w Brasławiu, Dryświatach, Druji, Duksztach, Dziśnie, Ikaźni i Wiacie.
4. Łącznie z Zakładem Archeologii Uniwersytetu J. P. , prowadzono prace wykopaliskowe w grodzisku wczesno-historycznym w Sąciesku (pow. Zamojski) w celu wyjaśnienia konstrukcji obwarowania i przestudiowania usytuowania tej twierdzy w terenie.

5. Na podstawie Studiów i pomiarów dokonywanych w ciągu 2 lat, dr S. Herbst i inż. arch. dr J. Zachwatowicz przygotowali do druku, jako tom I wydawnictwa Sekcji »Architectura Militaris«, pracę p. t. „Twierdza Zamość“.
6. Ci sami autorzy gromadzą i opracowują materiały do historii zespołu warownego Pułusk -Serock-Modlin-Praga. Rozpoczęto pomiary dawnych obwarowań Modlina.
7. Dr S. Herbst opracowuje analizę obrony Warszawy przez Kościuszkę.
8. Dr S. Herbst ogłosił drukiem:
 „Między Bugiem a Wisłą 19. V. — 15. II. 1794“ (Przegląd Hist. Wojsk. 1035 t. VII)
 „Najazd tatarski 1512. Łopuszna“ (Znicz 1935 Nr. 11,12)
9. Inż. arch. B. Guerguin brał udział w Komisji w sprawie Wzgórza Nowo-Zukowskiego na Wołyniu, powołanej przez Ministerstwo W. R. i O. P.

Pracownia kartograficzna czynna była zwłaszcza na potrzeby Sekcji VI. Ad 7 kartografowano oszańcowania stolicy w dobie Stanisława Augusta. Mgr. Humnicki opracowuje mapę grodów i miast warownych w państwie Kazimierza Wielkiego; pod kierunkiem dr. S. Herbsty opracowuje się mapę najazdów tatarskich; ponadto Pracownia wykonała kilka plansz dla ilustracji prac drukowanych w Biuletynie.

Studium Wnętrza i Sprzętu, prowadzone przez inż. arch. dr. S. Sienickiego rozwijało żywą działalność w związku z przygotowaną Wystawą Wnętrz w salach I. P. S. w r. 1937. Wykonano 16 projektów kompletów mebli do wnętrz oraz opracowano projekt ekspozycji. Kierownik Studium odbył szereg konferencji z przedstawicielami rzemiosła warszawskiego w sprawach wystawy. Dr S. Sienicki zbierał materiał do pracy o meblarstwie krakowskim oraz kontynuował i uzupełniał materiały do sprzętarstwa kolbuszowskiego, którego monografię Zakład wydał w roku sprawozdawczym. Ponadto dr Sienicki przedstawił na Wydziale Architektury rozprawę habilitacyjną pod tytułem: „Sklep detaliczny: sytuacja, projekty, meble, konstrukcja“, która w wydaniu książkowym ukazała się w nakładzie Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych.

Studium Sztuki Liturgicznej pozostające pod kierownictwem ks. prof. Zdz. Obertyńskiego, przystąpiło do zorganizowania cyklu odczytów z zakresu zagadnień sztuki liturgicznej oraz kontynuowało swe prace organizacyjne.

W ścisłej łączności z Sekcją II—Historii Sztuki rozwijają się prace organizacyjne nad utworzeniem Studium teorii i metodologii sztuki oraz nad zgromadzeniem biblioteki fachowej.

Z pracowników poszczególnych sekcji tworzone były Komisje stosownie do przedmiotów zainteresowania. Komisja konserwatorska Modlina wypracowała memoriał do Władz Wojskowych o podstawach konserwacji zabytkowych części twierdzy Modlin. Komisja Skansenu gromadziła dane do projektu muzeum-ogrodu w Warszawie i prowadziła wstępne prace organizacyjne.

POMOCE NAUKOWE:

Zbiór modeli liczył 54 numerów.

Zbiór Przeczroczy liczył 3500 numerów.

Biblioteka zawierała 2036 tomów.

Personel naukowy Zakładu udzielał szeregu wskazówek, porad i wyjaśnień osobom zgłaszającym się do Zakładu, zarówno z kraju jak i z zagranicy. Szereg instytucji i osób prywatnych i uczonych korzystało z pracowni i zbiorów Zakładu, zwłaszcza ze zbioru przezroczy dla odczytów w kraju i zagranicą.

PRACE DOKTORSKIE i HABILITACYJNE personelu naukowego Zakładu:

Inż. arch. Jan Zachwatowicz doktoryzował się na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej na podstawie pracy o architekturze Twierdzy Zamość;

Inż. arch. Franciszek Piaśnik zgłosił się do habilitacji na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej.

DZIAŁALNOŚĆ ODCZYTOWA

Członkowie personelu naukowego w roku sprawozdawczym ogłosili następujące odczyty:

Prof dr O. Sosnowski: O zabytkach architektury w Polsce — z cyklu odczytów p.t. „Skarby Polski“, nadawanych przez Polskie Radio z Warszawy.

Doc dr M. Walicki: trzy odczyty w Łodzi: „Narodziny Giotta“ w Towarzystwie Polsko-Włoskim — „Sztuka średniowieczna woj. Łódzkiego“ na zaproszenie Zrzeszenia Dyrektorów Szkół Średnich — „O Tumie pod Łęczycą“ w Polskim Towarzystwie Historycznym.

Dr F. Piaśnik: odczyt p. t. „Budownictwo Wiejskie“ dla słuchaczy Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego — pogadankę w Rozgłośni Warszawskiej P. Radia p. t. „Z czego i jak należy budować na wsi“, — referat

p. t. „Współczesne budownictwo wiejskie“ w Stow. Architektów Polskich – cykl wykładów z dziedziny budownictwa ludowego w Polsce dla słuchaczy Wydziału Architektury Politechniki w Gdańsku,

Mg W. Kieszkowski: referat p. t. „Kolegium Jezuickie w Sandomierzu“, w Towarzystwie Opieki nad Zabytkami Przeszłości.

Dr St. Herbst: 4 referaty w Towarzystwie Miłośników Historii w Warszawie – komunikat p. t. „Nowe przyczynki do dziejów artystycznych Zamościa“ w Towarzystwie Opieki nad Zabytkami Przeszłości – referat w dyskusji nad odrębnością staropolskiej sztuki wojskowej na Zjeździe Historyków w Wilnie.

WYDAWNICTWA.

W roku sprawozdawczym wydano;

Biblioteka Z. A. P., tom V: Stefan Sienicki – „Meble Kolbuszowskie“.

Biblioteka Z. A. P., tom VI: Ks. Tadeusz Kryszczyński – „Francuska skrzynka z kości słoniowej z pierwszej poł. XIV w. w Skarbcu Katedry Krakowskiej“.

Achitectura Militaris, tom I: St. Herbst i J. Zachwatowicz – „Twierdza Zamość“.

Biuletyn Historii Sztuki i Kultury: Rocznik IV, numery 1, 2, 3, 4.

W druku:

Studia do dziejów sztuki w Polsce, tom IV, zeszyt 2.

Biblioteka Z. A. P., tom VII: Michał Walicki – „Malarstwo Gotyckie XV w. w Polsce“.

Wymiany wydawnictw dokonano z 38 instytucjami krajowymi i 65 zagranicznymi.

Pozyskano dla współpracy naukowej kilku uczonych zagranicznych, którzy zgłosili swe artykuły do Biuletynu.

Komitet Redakcyjny pracował w składzie: prof. dr O. Sosnowski, mg. W. Kieszkowski, redaktor odpowiedzialny, dr Fr. Piaścik, doc. dr J. Starzyński, doc. dr M. Walicki, dr Jan Zachwatowicz.

